Спеціалізованій вченій раді
Д 26.142.03
ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора Бутенко Наталії Василівни на дисертаційну роботу Брязкала Максима Миколайовича на тему: «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

На підставі вивчення дисертаційної роботи та опублікованих за дослідженою темою наукових праць здобувача, а також матеріалів щодо апробації та практичного впровадження результатів виконаного Брязкала Максима Миколайовича наукового дослідження, можна констатувати наступне щодо актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, достовірності та наукової новизни одержаних результатів, повноти їх викладу в опублікованих працях та визначити загальну оцінку проведеного дослідження.

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

В умовах воєнної агресії та з огляду на потребу повоєнного відновлення країни надзвичайної важливості набувають розбудова інституцій, технологій та системи управління, що дасть змогу результативно використати географічні переваги, ресурси та людський капітал держави. Це слід реалізувати через інноваційний та випереджальний економічний поступ, що є критичною передумовою для зміцнення економічної стабільності, прискорення відновлення країни та її інтеграції у світові виробничі та логістичні ланцюги. Окрім цього, питання стратегії і тактики відбудови національної економіки, її модернізації набувають особливої актуальності в умовах формування цифрової економіки,

яка виступає ключовим чинником інноваційного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності країни на глобальному рівні. Цифрова економіка створює умови для збільшення продуктивності виробництва, зменшення витрат, розширення можливостей виходу на світові ринки, прискорення процесів впровадження інновацій, що разом сприяє підвищенню здатності національної економіки конкурувати.

Рушієм розвитку цифрової економіки виступають цифрові трансформації, адже саме вони створюють передумови для впровадження інноваційних бізнес-моделей, модернізації виробничих процесів та формування нових економічних взаємозв'язків у національному і глобальному вимірах. Відтак потреба цифрових змін вимагають переосмислення класичних підходів до росту, переорієнтовуючи економіку на інноваційний шлях, який базується на розширенні IT-сфери, інтеграції цифрових технологій у виробничі процеси, розширенні цифрової інфраструктури, автоматизації управлінських рішень, оцифруванні послуг, роботі з великими даними (Big Data), розробці штучного інтелекту та забезпеченні кібербезпеки.

Із вищезазначеного зрозуміло, що дисертаційна робота Брязкало М.М. виконана на актуальну тему, висвітлення якої є своєчасним та обґрунтовує новий підхід до вирішення наукової задачі, що виявляється у розробці нових концептуальних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації.

Поряд із зазначеним, можна стверджувати про те, що розроблені та обґрунтовані дисертантом теоретичні, методичні та практичні рекомендації щодо вихідних домінант стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації у контексті розбудови такої галузі науки як теорія економіки та управління національним господарством – є конкретним внеском у розвиток базових положень економічної науки і відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Дисертацію Брязкало М.М. виконано згідно з планами науково-дослідних робіт ПрАТ «ВНЗ» Міжрегіональна Академія управління персоналом» за темами:

- «Стратегії і технології формування конкурентоздатного людського капіталу в системі освіти як головного фактору розвитку вітчизняної економіки» (номер державної реєстрації – 0122U107901);
- «Стратегічне антикризове управління підприємством як напрям забезпечення фінансової безпеки підприємства» (номер державної реєстрації – 0121U114719). У межах вказаної теми особисто автором обґрунтовано концептуальний підхід до економічного розвитку національної економіки в

умовах цифрової трансформації.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Аналіз поданого до захисту наукового дослідження, автореферату та публікацій дисертанта дозволяють дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів. Достовірність отриманих та викладених у дисертаційній роботі наукових результатів ґрунтується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, залученні та аналітичному опрацюванні чинної нормативно-правової та інституційної бази у сфері економічного розвитку національної економіки, дослідженні й узагальнення результатів численних наукових розробок вітчизняних та зарубіжних фахівців, що проводять дослідження щодо стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації.

Наведені в дисертації пропозиції та рекомендації є цілком змістовними та обґрунтованими. Їх практичну цінність засвідчує апробація на міжнародних та всеукраїнських конференціях, в роботі яких приймав участь дисертант.

Наукові положення, висновки і рекомендації у повній мірі висвітлені у шести наукових працях, зокрема: у трьох статтях в наукових виданнях України, включених до переліку наукових фахових видань України, одній статті в періодичному науковому виданні держави, яка входить до Європейського Союзу; двох публікаціях у матеріалах науково-практичних конференцій.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертації на тему «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації» полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації.

Основні положення дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у наступному:

- розроблені концептуальні засади формування ІТ екосистеми як комплексу взаємопов'язаних суб'єктів, регуляторних умов, інфраструктури, ІТ-продуктів та цифрових рішень;
- удосконалено підхід до формування стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації;

- удосконалено підходи до оцінки ринку інформаційних технологій, які забезпечують комплексне охоплення внутрішніх і зовнішніх чинників ринкового середовища та виявлення стратегічного потенціалу розвитку;
- удосконалено понятійно-категоріальний апарат цифрової економіки в площині уточнення терміну «інфраструктурно-інституційного забезпечення цифрової трансформації національної економіки», як сукупність розвиненої цифрової інфраструктури, правових і регуляторних механізмів, узгодженої державної політики та інституційної спроможності реалізовувати цифрові ініціативи;
- набула подальшого розвитку систематизація факторів, що визначають стратегію економічного розвитку України та уточнюють стратегічні пріоритети державної економічної політики;
- набула подальшого розвитку характеристика альтернативних концепцій цифрової трансформації національної економіки, які базуються на основі наздоганяючого розвитку; конвергентного розвитку; імітаційного розвитку;
- підходи до визначення стратегічних орієнтирів розвитку ринку інформаційних технологій в умовах повоєнного відновлення України, які враховують світовий досвід повоєнного відновлення країн, забезпечення кібербезпеки цифрової інфраструктури, необхідність відновлення зруйнованої цифрової інфраструктури, використання Електронної системи управління відбудовою, фінансово-інвестиційну підтримкау ІТ-проєктів.

Загалом, характеризуючи наукову новизну положень та результатів дисертаційної роботи, слід зазначити, що беззаперечна оригінальність дисертації полягає в обраній проблематиці та необхідності системного управління цифровими трансформаціями в ході формування стратегії економічного розвитку. Викладений матеріал результатів дослідження характеризується глибоким системним підходом до пошуку шляхів підвищення ефективності економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації.

4. Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження

Дисертаційна робота на тему: «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації» - є самостійно виконаною і завершеною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до вирішення актуального науково-прикладного завдання щодо розбудови концептуальних та методико-прикладних засад формування стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової

трансформації, а також розробки практичних рекомендацій щодо їхнього впровадження у практику господарювання.

Окремі положення дисертаційної роботи, які відображають наукову новизну і виносяться на захист, доведені автором до рівня рекомендацій з їх впровадженням у практику. Цей висновок підтверджується довідками про впровадження результатів дослідження, зокрема:

- розроблені практичні рекомендації прийнято до впровадження Комітетом Верховної Ради України з питань молоді та спорту при: опрацюванні законопроектів, спрямованих на визначення загальних засад впровадження та адміністрування електронних інформаційно-аналітичних систем та сервісів, електронних реєстрів сфери фізичної культури і спорту (довідка від 13.05.2025 р. № 04-21/18-2025/111268);

- Обухівською районною військовою адміністрацією Київської області використані практичні рекомендації щодо визначення основних напрямів розвитку ринку IT в процесі повоєнного відновлення України в ході здійснення методичного забезпечення діяльності апарату районної державної адміністрації у сфері цифровізації, цифрового розвитку, цифрової трансформації, електронного урядування, електронної демократії, інформаційно-комунікаційних технологій, формування та використання регіональних електронних ресурсів (довідка від 16.09.2024 р. № 60/07-21/2308).

Матеріали дисертації Брязкала М.М. використані у навчальному процесі Міжрегіональної Академії управління персоналом при підготовці програм навчальних курсів: «Бізнес-планування та створення стартапів», «Глобальна економіка», «Інноваційні технології управління персоналом», «Макроекономіка» та «Управління стартапами» (довідка від 12.11.2024 № 4685/1).

5. Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

При детальному вивчені змісту дисертації, наукових публікацій та автореферату Брязкала М.М., опонент дійшов такого висновку: дисертаційна робота на тему «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації» та автореферат написані у відповідності з вимогами МОН України до наукових робіт зазначеного напряму економічних досліджень і рівня кваліфікації. Вони подані науковим стилем із підібраними, у відповідності з логікою дослідження, ілюстративним та інформаційним матеріалом. Дисертаційна робота написана діловою українською мовою. Автореферат Брязкала М.М., у повній мірі, відображає сутність та зміст дисертації, наявною є ідентичність основних наукових положень і наукового внеску здобувача, що деталізовано здобувачем і, відповідно, подано нею у

послідовності від загального до конкретного її наукового внеску у розвиток такої галузі науки як економіка та управління національним господарством. Наукові положення, висновки і рекомендації, які приведені дисертантом в авторефераті, належним чином розкриті, деталізовані та обґрунтовані у самій роботі.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Високо оцінюючи змістовність і значущість для теорії і практики розвитку економіки та управління національним господарством дисертації Брязкала М.М., є необхідність звернути увагу на деякі її дискусійні положення, які повинні стати предметом дискусії при її захисті, а саме:

1. Додаткових пояснень потребують змістовність репрезентації у розділі 1 на рис. 1.2 (с. 36) процесу формування стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації. У цій відповідності слід було б автору пояснити: 1) чи вважає дисертант виконання послідовності розглянутих організаційно-економічних процедур – одним із варіантів вирішення науково-прикладного завдання; 2) що розуміє автор під цілями стратегії економічного розвитку та чи запропонованим ним перелік є вичерпним.

2. Автор у новизні третього рівня вказує «систематизовано фактори, що визначають стратегію економічного розвитку України та уточнюють стратегічні пріоритети державної економічної політики, зокрема інституційні, економічні, соціальні, технологічні, геополітичні, безпекові, екологічні фактори, яку доповнено факторами цифровізації економічних процесів, серед яких: впровадження сучасних цифрових інструментів ERP- і CRM-систем, аналітика великих даних, IoT, блокчейн-технологій, штучного інтелекту, хмарні рішення, електронний документообіг». Проте, на переконання опонента, потребує додаткового пояснення логіка автора щодо співвідношення вказаних факторів та факторів цифровізації економічних процесів, зокрума цифровізація як окремий фактор чи основа для реалізації всіх інших факторів?

3. У Розділі 3, параграфі 3.1, 3.2 автором узагальнено стратегічні орієнтири розвитку ринку інформаційних технологій в умовах повоєнного відновлення України та розглядаються основні чинники забезпечення стійкості економіки та досягнення прогресу в цифровій трансформації (врахування світового досвіду повоєнного відновлення країни; необхідність реконструкції знищеної інфраструктури; формування національної системи кіберзахисту; використання Електронної системи управління відбудовою тощо). Проте автору слід було пояснити фінансові аспекти реалізації даних заходів.

4. На стор. 147 автором розглянуто основні напрями цифрової трансформації бізнес-моделей суб'єктів національної економіки на шляху євроінтеграції. Проте, потребують додаткових пояснень пропозиції автора щодо організаційн-економічного механізму забезпечення безпеки цифрової інфраструктури України.

5. Недостатньо обґрунтовані у роботі та потребують розширення методичні підходи та критерії оцінювання ефективності цифрових трансформацій, оскільки основні елементи представленого методичного підходу у дисертаційній роботі розглядають вказане питання не достатньо. Особливо цікавлять погляди автора щодо складових системи показників оцінки ефективності цифрових трансформацій, їх масштабність та інноваційність характеру.

Проте, вважаю, що висловлені зауваження не знижують теоретичного та практичного значення авторських розробок і, відповідно, не впливають на позитивну оцінку винесених на захист елементів наукової новизни дисертації Брязкала М.М., оскільки, вони носять дискусійний характер та обумовлюють потребу у проведені дисертантом подальших системних досліджень за цією проблематикою.

Загальний висновок

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою Брязкала М.М. на тему «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації», авторефератом та науковими публікаціями автора дисертації дозволяє офіційному опоненту зробити наступний висновок: дисертація і, відповідно, автореферат та наукові роботи Брязкала М.М. виконані на актуальну тему, що містять теоретичні, методичні та прикладні розробки, які засвідчують про таке: отримані дисертантом науково- обґрунтовані результати у такій галузі науки як економіка та управління національним господарством, дозволяють, у сукупності, вирішити проблеми формування стратегії економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації.

Дисертаційна робота Брязкала М.М. на тему «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації» – є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, що відзначається достатнім переліком і рівнем елементів наукової новизни, а також теоретичною та практичною значимістю. Зміст роботи викладено з логічною послідовністю, діловою мовою з кваліфікованою деталізацією основних положень науково-теоретичних розробок автора дисертації, які випливають із результатів досліджень здобувача, отриманих висновків та пропозицій.

На підставі зазначеного вище, вважаю:

1. Дисертаційна робота Брязкала Максима Миколайовича на тему «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичні та методичні дослідження стратегії економічного розвитку національної економіки, рекомендації науково-практичного характеру щодо стратегічних напрямів економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації.

2. Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Брязкала Максима Миколайовича на тему «Стратегія економічного розвитку національної економіки в умовах цифрової трансформації», відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, та відповідає Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 зі змінами та доповненнями, а її автор – Брязкало Максим Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03. – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, фінансів
та управління бізнесом
Університету новітніх технологій **Н. В. Бутенко**

Підпис доктора економічних наук,
професора Бутенко Н. В. засвідчую
Ректор Університету новітніх технологій
Бондарчук С.М. 14.05.2025